

3. Пометун О., Малієнко Ю.938, Дудар О. Всесвітня історія: підручник для 7 класу закладів загальноосвітньої середньої освіти. К.: Видавничий дім «Освіта», 2024. – 222 с.

4. Толочко С. В., Бордюг Н. С., Міронєць Л. П. Формування екологічної компетентності здобувачів освіти для подолання екологічних наслідків війни. *Інноваційна педагогіка*. 2022. № 52. Т.2. С. 46–49. URL : http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2022/52/part_2/8.pdf

ВИКОРИСТАННЯ ПІДРУЧНИКА ЯК ЗАСОБУ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ

Лариса Шевцова,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
викладач української мови та літератури,*

Житомирський фаховий

торговельно-економічний коледж

Державного торговельно-економічного університету

У сучасній освітній парадигмі важливого значення надається фаховому передвищому навчанню. З метою підвищення мотивації студентів у здобуванні знань найближчим часом пропонується ряд можливих нововведень: виведення коледжів із структури університетів, об'єднання професійно-технічної на фахової передвищій освіти, зміна терміну підготовки бакалавра, ліквідація заочної та вечірньої форм навчання, використання інноваційних форм державної атестації випускників, гармонізація ринків праці та освітянських послуг, новий перелік спеціальностей, оптимізація закладів освіти тощо [4]. Усе це спонукає викладачів до пошуку нових форм і засобів організації навчального процесу.

У 2019 р. було прийнято Закон України «Про фахову передвищу освіту», яким затверджено створення освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра. Стандарти такої освіти розробляються для кожної спеціальності відповідно до Національної рамки кваліфікацій і використовуються для визначення змісту та оцінювання результатів освітньої діяльності за освітньо-професійними програмами. Серед інших вимог до останніх ставиться забезпечення обов'язкових загальних та спеціальних компетентностей і результатів навчання, що стає можливим завдяки використанню якісних засобів навчання.

Питання забезпечення підручниками як засобом навчання у закладах фахової передвищої освіти має важливе значення. Модельна програма з української мови для закладів освіти, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів на основі базової загальної середньої освіти (2018 р., автори Т. Антонюк, Л. Авдіковська, А. Кабаненко, Л. Ковалевська, О. Стрижаковська), ставить за мету формування передусім компетентного мовця, національно свідомої, духовно багатой мовної особистості. Ця програма орієнтує викладача на використання підручників для 10 класу рівня стандарту (автори О. Авраменко, Н. Голуб, В. Новосьолова, О. Глазова, О. Заболотний, С. Шевчук, І. Юшук). Однак думається, що перелік підручників слід збільшити, а питання їх використання залишається ще недостатньо розробленим, оскільки уніфікованого підручника з української мови для студентів коледжів поки що немає.

До питання аналізу застосування підручників у різні часи зверталось багато науковців. У методиці навчання української мови це питання акцентували Н. Бондаренко, Н. Голуб, О. Горошкіна, К. Климова, О. Кучерук, С. Караман, М. Пентилюк, Л. Скуратівський, В. Тихоша, Г. Шелехова, А. Ярмолюк та інші вчені. Розглядалися можливості функцій та принципів побудови підручників (К. Плиско, Л. Рожило та ін.),

критеріїв добору навчального матеріалу (О. Біляєв, Л. Мацько та ін.), використання соціокультурного потенціалу (В. Дороз, Д. Кобцев, Л. Попова, В. Шляхова).

Навчання української мови студентів коледжу відбувається з урахуванням методичних засад, вимог до застосування засобів навчання. Серед інших принципів створення сучасних підручників з української мови Н. Голуб називає такі: функційності, дієвості, діалогізації, мотиваційного забезпечення, орієнтування на систему цінностей, забезпечення емоційного розвитку учнів, індивідуалізації, співробітництва, активності, комфортності, цілеспрямованості [2].

Однак процес навчання української мови постійно оновлюється. Це стосується також підручників. Виразними ознаками інноваційності автори підручників вважають: мотивування життєвої доцільності кожної мовної й соціокультурної теми, обов'язковість деяких оргдіяльнісних технологій (цілевизначення, планування, припущення (гіпотеза) й рефлексія), форма подання матеріалу та його засвоєння на текстовій основі, система вправ з акцентацією на творчі й аналітичні тощо [2]. Усе це важливо враховувати в процесі вибору необхідного підручника з української мови.

У сучасній методиці навчання української мови (О. Горошкіна) до важливих функцій підручника української мови відносять ціннісно-орієнтувальну, інформаційну, розвивальну, рефлексійно-корекційну тощо, визначені на основі компетентнісного підходу до навчання. Його основне завдання полягає в посиленні діяльнісного та особистісного аспектів, у набутті особистісного досвіду, відтак виникають зміни на рівнях змісту, організації освітнього процесу та особистісних характеристик його суб'єктів [3]. Тому вибір необхідного підручника з української мови є складним завданням, вимагає дотримання методичних засад.

Як справедливо зазначає Е. Палихата, викладач скеровується методом роботи з підручником, ефективність якого

залежить передусім від системи вправ, зорієнтованої на актуалізацію опорних знань, виконання вступних вправ, тренування за поданим зразком, відповідною інструкцією чи запропонованим завданням, демонстрування креативності у роботі студента з вивчення мовного чи мовленнєвого матеріалу [5].

Однак засвоєння української мови не спирається лише на друковану продукцію. Стрімкий науково-технічний розвиток суспільства зумовлює появу нових видів роботи, що виникають завдяки інтернету. Наразі актуальним є питання використання у роботі викладача якісних електронних підручників з української мови.

Інформаційний простір розширює можливості у навчанні мови, але постає проблема дотримання інфо-медійної грамотності. Велике значення має застосування стандартів подавання інформації: її точності, достовірності, повноти, відокремлення фактів від суджень тощо [1]. Для цього, крім іншого, слід навчитися бачити ознаки неправдивої інформації: матеріал не містить у собі інформаційного змісту, наявне дослівне повторення матеріалу в кількох джерелах, стиль та мова матеріалу не характерні для цього джерела інформації та ін.

Відокремлення фактів від суджень спирається на відповідність певним критеріям. Факти містять цифри, дати, події, статистику, докази, досягнення. Натомість судження передають чиїсь думки, розмірковування, відчуття, надії, сподівання. Факти мають об'єктивне значення, а судження суб'єктивне (передають точку зору людини). Факти можна перевірити, а судження ні. Факти є незмінними після того, як відбулися. Судження може змінюватися залежно від настрою, мети або кількості нових фактів. Серед фактів важливо розрізняти доведені, а також такі, що вимагають перевірки, і такі, що подають неправду, представлену як факт (фейк). У судженнях розрізняють думку (судження, базоване на фактах),

погляд або переконання (судження, засноване на вірі, моралі або цінностях), упередження (думку на підставі недостатніх або не повністю доведених доказів) [1].

Завдання викладача української мови полягає в тому, щоб навчити студентів бачити названі вище особливості у пропонованому для вивчення української мови матеріалі. Слід зорієнтувати студентів на використання матеріалу з відомих мовних сайтів, як-от: лінгвістичний портал (www.mova.info), нова мова (www.novamova.com.ua), мова – ДНК нації (www.ukr-mova.in.ua), освіта (www.zno.osvita.ua) та ряду інших. На сьогодні існує велика кількість мовних тренажерів, пов'язаних з різними розділами української мови (наприклад, тренажер з правопису української мови – webpen.com.ua, ЗНО клуб - znoclub.com, центр культури української мови - centrkumblogspot.com та ін.), платних і вільних у користуванні. Всі вони покликані покращити мовну підготовку студентів, дати можливість повторити пройдений матеріал. Важливу роль відіграють і електронні довідники з української мови, розміщення наукових статей мовного характеру. Нагадаємо, що під час дистанційного навчання інтернет має неоціненну роль. Це стосується перегляду матеріалів у YouTube, використання можливостей Skype, Zoom, Google Meet та інших платформ з навчальною метою. Цим перелік використання інформаційного простору у навчанні української мови не вичерпується.

Сучасні досягнення науково-технічного прогресу створюють широкі можливості для здобування знань з української мови на теренах інтернету. Студенту не потрібно витрачати багато часу на пошук навчального мовного матеріалу в бібліотеці або книжковому магазині (хоча й далі важливу роль відіграє друкована продукція), натомість хороший інструктаж з боку викладача допоможе швидко підвищити рівень знань, зосередити увагу на дійсно важливому матеріалі. Разом з тим, не відкидається і роль самоосвіти в інтернеті. Тому важливого значення надається саморозвитку особистості студента, його

вмінню знаходити необхідний матеріал з української мови. Думається, що ми знаходимося лише на початку активного застосування інформаційних мереж у навчанні української мови. Слід очікувати інтенсивнішого використання можливостей віртуального простору в оволодінні мовою, з'являться нові форми роботи, а метою викладача залишиться керувати навчальним процесом, зорієнтувати студента у доборі правильної інформації.

Відтак питання використання у роботі якісних електронних підручників під час вивчення української мови студентами коледжу, так як і інших навчальних закладів, є важливим, але ще недостатньо розробленим. Виникає необхідність у створенні таких підручників, визначенні до них методичних рекомендацій. Можливості розповсюдження електронних видань практично необмежені, адже це можуть бути платформи дистанційного навчання, хмарні середовища, локальні та мережеві носії. Найбільш поширені серед видань гіпертекстові, видавничі, презентаційні. Використовуються тексти, графіка, мультимедіа, різні програми тощо. Враховуючи широкі інформаційні можливості, майбутнє у навчанні української мови бачиться за такими підручниками.

Разом з тим, не слід відмовлятися й від друкованих підручників з української мови. Дотримання основних вимог у їхньому створенні й користуванні залишається важливим питанням. Викладач повинен навчитися бачити можливості й переваги пропонованих підручників, орієнтуватися на останні, науково закріплені відомості з української мови, відповідність чинним програмам.

Використана література

1. Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність. Зимова школа: матеріали. Київ: IREX. 2019. 98 с.
2. Голуб Н. Підручник як засіб реалізації завдань компетентнісного навчання української мови учнів ліцею. *Книга*

в академічному дискурсі: філологічний, методичний та мистецтвознавчий аспекти. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. 2018. С. 40-46.

3. Горошкіна О. Функції підручника української мови в компетентнісній парадигмі. *Studia Ukrainika Posnaniensia*. 2019. №1. С.93-102.

4. Іщенко Т., Хоменко М. Фахова передвища освіта. Можливості інтеграції та вдосконалення. *Фахова передвища освіта*. 2023. №4. С. 5-9.

5. Палихата Е. Робота з підручником як метод навчання української мови. *Книга в академічному дискурсі: філологічний, методичний та мистецтвознавчий аспекти*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. 2018. С. 59-64.

ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ НАВЧАЛЬНОГО ПОСІБНИКА З ДІЛОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ-НЕФІЛОЛОГІВ

Володимир Алтухов,
ст. викладач, кафедри мовної підготовки
Донецького національного технічного університету

Важливою складовою професійної підготовки студентів технічних вузів є забезпечення високого рівня опанування професійної комунікації майбутніми інженерами, оскільки ніщо так краще не характеризує людину, як її культура мови, вміння спілкуватися. На сьогодні формування мовної особистості студента вищого технічного навчального закладу як важливого чинника загальної і професійної культури набуло особливої актуальності в системі вищої освіти. Форпостом українства у вищих навчальних закладах (ВНЗ) Донеччини є відповідні мовні кафедри.

Ми виходимо з того, що метою викладання української мови в технічному ВНЗ має бути не тільки і не стільки